

Finansregnskap med analyse

Regnskapsanalyse

Med regnskapsanalyse forstår vi

En systematisk undersøkelse av regnskapsdata med det formål å belyse og forklare bedriftens økonomiske stilling og utvikling.

Formål med regnskapsanalysen:

- Gir informasjon til eiere, ledelsen, de ansatte og andre interessenter
  - Hjelpemiddel for å vurdere bedriftens kredittverdighet
  - Hjelpemiddel for å vurdere bedriften i mer spesielle situasjoner, f. eks. ved opptak av ny eier, ved salg m.v.
-

Regnskapsanalyse (2)

En vanlig fremgangsmåte ved regnskapsanalyse:

- *Gruppere* regnskapstallene for analyseformål
  - *Korrigere* regnskapstallene hvis nødvendig
  - *Beregne* forholdstall (nøkkeltall)
  - *Vurdere* forholdstallene og trekke konklusjoner
-

Gruppering av regnskapstall

- En gruppering for analyseformål vil i stor grad følge reglene for oppstilling av resultatregnskapet og balansen i regnskapsloven kapittel 6.
  - Ved analyse av lønnsomheten, kan det i enkelte tilfeller være hensiktsmessig å gruppere resultatregnskapet etter *bidragsmetoden*.
  - Et spesielt problem oppstår i industribedrifter på grunn av beholdningsendringer av varer i arbeid og ferdigvarer.
-

Korrigering av regnskapet

- I det offisielle årsregnskapet skal balansepostene vurderes etter regnskapsreglene. Forsiktighetsprinsippet kan føre til at eiendeler blir *undervurdert* i regnskapet.
  - Det forekommer også at eiendeler blir *overvurdert* i regnskapet. Særlig kan det forekomme i bedrifter som går dårlig, og hvor ledelsen ønsker å "pynte" på virkeligheten.
  - I en regnskapsanalyse ønsker vi mest mulig "sanne" verdier
-

Korrigerering av regnskapet (2)

- *Intern analyse*: Når bedriften selv foretar analysen. Ubegrenset tilgang på informasjon.
- *Ekstern analyse*: Når utenforstående foretar analysen. Begrenset tilgang på informasjon.

Hvordan skaffe informasjon ved en ekstern analyse?

- Notene til regnskapet
  - Årsberetningen
  - Be bedriften om tilleggsinformasjon
  - Dagspresse, tidsskrifter o.l.
-

Korrigerering av regnskapet (3)

- *Skjulte reserver*: Verdier som ikke kommer til syne i regnskapet.
(eiendeler er vurdert for lavt eller gjeld er vurdert for høyt)
  - *Skjulte tap*: Regnskapet rapporterer høyere verdier enn hva bedriften faktisk har.
(eiendeler er vurdert for høyt eller gjeld er vurdert for lavt)
-

Korrigerering av regnskapet (4)

- I balansen korrigerer vi ved å plusse *hele den skjulte reserven* til verdien eiendelen er ført opp med i regnskapet. Egenkapitalen må økes tilsvarende.
  - I resultatregnskapet korrigerer vi for *endringen i den skjulte reserven* i løpet av perioden
-

Korrigering av regnskapet (5)

Sammenhengen mellom endring i skjult reserve og virkningen i resultatregnskapet er slik:

Endring i skjult reserve	Virkning i resultatregnskapet
Økning	Regnskapet viser for høy kostnad og for dårlig resultat
Ingen endring	Regnskapet viser riktig kostnad og riktig resultat
Nedgang	Regnskapet viser for lav kostnad og for godt resultat

---

Analyse av nøkkeltall - innledning

Det er vanlig å dele nøkkeltallsanalysen i fire deler:

- Rentabilitet
- Finansiering
- Soliditet
- Likviditet

Det er klare sammenhenger mellom disse områdene. I denne boka velger vi å behandle finansiering og soliditet under ett.

Rentabilitet

Rentabiliteten forteller noe om hvor god avkastningen (resultatet) er i forhold til den investerte kapitalen:

$$\text{Rentabilitet} = \frac{\text{avkastning (resultat)} \cdot 100 \%}{\text{gjennomsnittlig investert kapital}}$$

Utgangspunktet for beregning av rentabilitet er vanligvis *resultat før skattekostnad*.

Rentabilitet av totalkapitalen

Vi definerer totalrentabiliteten (R_{TK}) slik:

$$R_{TK} = \frac{(\text{ordinært resultat før skattekostnad} + \text{rentekostnader}) \cdot 100 \%}{\text{gjennomsnittlig totalkapital}}$$

Krav til totalrentabiliteten:

- Minst like høy som den avkastningen bedriften kunne fått ved en alternativ plassering av kapitalen, hensyn tatt til risiko
  - Må være høyere enn den gjennomsnittlige gjeldsrenten
-

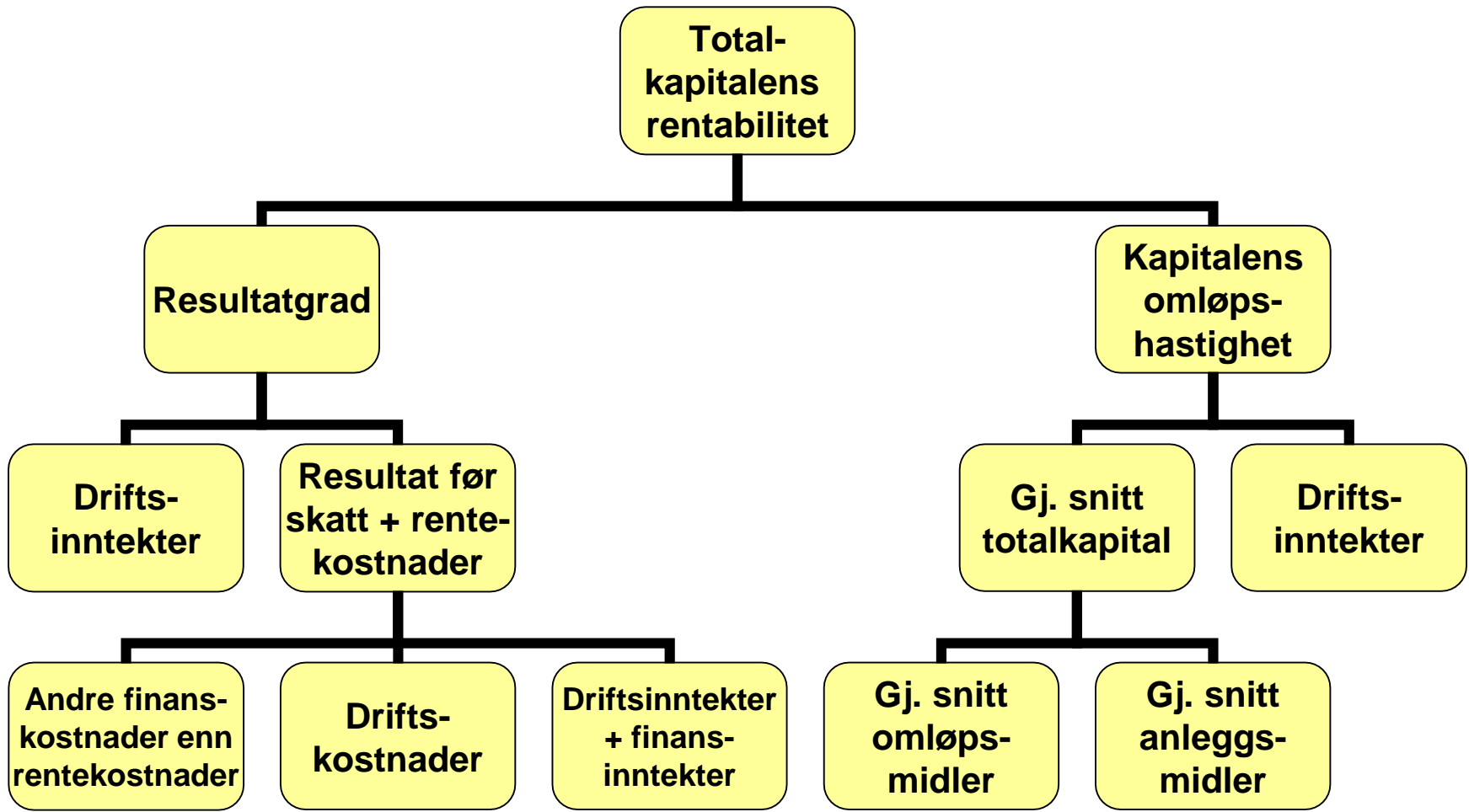
Rentabilitet av totalkapitalen (2)

Totalrentabilitet =
resultatgrad · kapitalens omløpshastighet

$$\text{Resultatgrad} = \frac{(\text{ordinært resultat før skatt} + \text{rentekostnader}) \cdot 100 \%}{\text{driftsinntekter}}$$

$$\text{Kapitalens omløpshastighet} = \frac{\text{driftsinntekter}}{\text{gjennomsnittlig totalkapital}}$$

DuPont modellen

Rentabilitet av totalkapitalen (3)

Nærmere analyse av resultatgraden:

Vi kan studere *utviklingen* i resultatgraden ved hjelp av

- Resultattall i prosent av driftsinntektene
  - Resultattall i forhold til et basisår
-

Rentabilitet av totalkapitalen (4)

Nærmere analyse av kapitalens omløpshastighet:

Utviklingen kan studeres ved å beregne omløpshastigheten for de enkelte eiendelene.

Omløpshastighet for	20x1	20x2	20x3
<i>Totalkapitalen</i>	3,17	3,49	3,05
Anleggsmidler	10,53	10,93	8,2
Omløpsmidler	4,55	5,14	4,85
Varebeholdning	12,23	13,43	11,76
Kundefordringer	11,59	11,9	10
Kontanter/bankinnsk.	19,23	27,65	47,62

Rentabilitet av egenkapitalen

Egenkapitalrentabiliteten (REK) *før* skatt:

$$\frac{\text{Ordinært resultat før skattekostnad} \cdot 100 \%}{\text{gjennomsnittlig egenkapital}}$$

Egenkapitalrentabiliteten (REK) *etter* skatt:

$$\frac{(\text{Ordinært resultat før skattekostnad} - \text{skattekostnad}) \cdot 100 \%}{\text{gjennomsnittlig egenkapital}}$$

Rentabilitet av egenkapitalen (2)

Krav til egenkapitalrentabiliteten:

- Minst like høy som den avkastningen bedriften kunne fått ved en alternativ plassering av kapitalen, hensyn tatt til risiko
- Egenkapitalen bærer en høyere risiko enn fremmedkapitalen, og avkastningskravet bør derfor settes noe høyere
- Mål på risiko kan være gjeldsgraden, som vi finner slik:

$$\text{Gjeldsgrad} = \frac{\text{gjennomsnittlig gjeld}}{\text{gjennomsnittlig egenkapital}}$$

Rentabilitet av egenkapitalen (3)

Hvilke faktorer bestemmer egenkapitalrentabilitet?

Egenkapitalrentabiliteten er avhengig av totalrentabiliteten og gjeldsgraden. Sammenhengen er slik:

$$R_{EK} = R_{TK} + \frac{G}{EK} \cdot (R_{TK} - r)$$

Totalkapitalens rentabilitet = R_{TK}

Egenkapitalens rentabilitet = R_{EK}

Gjennomsnittlig gjeldsrente = r

Gjennomsnittlig egenkapital = EK

Gjennomsnittlig gjeld = G

Rentabilitet av egenkapitalen (4)

Egenkapitalrentabiliteten avhenger av tre forhold:

- Totalkapitalens rentabilitet (R_{TK})
- Gjeldsgraden ($\frac{G}{EK}$)
- Differansen mellom totalrentabiliteten (R_{TK}) og gjennomsnittlig gjeldsrente (r)

Leddet $\frac{G}{EK} \cdot (R_{TK} - r)$ blir positivt når $R_{TK} > r$ og negativt når $R_{TK} < r$.

Sammenhengen fremgår av tabellen på neste side.

Rentabilitet av egenkapitalen (5)

$R_{TK} > r$ betyr at $R_{EK} > R_{TK}$	Når totalkapitalens rentabilitet er større enn gjennomsnittlig gjeldsrente, vil egenkapitalrentabiliteten være høyere enn totalrentabiliteten
$R_{TK} < r$ betyr at $R_{EK} < R_{TK}$	Når totalkapitalens rentabilitet er lavere enn gjennomsnittlig gjeldsrente, vil egenkapitalrentabiliteten være lavere enn totalrentabiliteten

Bidragsanalyse

En resultatanalyse etter bidragsmetoden krever at vi setter opp resultatregnskapet slik:

Driftsinntekter	
– variable kostnader	<hr/>
Dekningsbidrag	
– faste kostnader	<hr/>
Ordinært resultat før skatt	
– skattekostnad	<hr/>
= Årsresultat	<hr/>

Bidragsanalyse (3)

Noen nøkkeltall i bidragsanalysen:

$$\text{Dekningsgrad} = \frac{\text{dekningsbidrag} \cdot 100 \%}{\text{driftsinntekter}}$$

$$\text{Nullpunktomsetning} = \frac{\text{faste kostnader} \cdot 100 \%}{\text{dekningsgrad}}$$

$$\text{Sikkerhetsmargin} = \text{virkelige driftsinntekter} - \text{nullpunktomsetning}$$

$$\text{Sikkerhetsmargin} = \frac{\text{sikkerhetsmargin i kroner} \cdot 100 \%}{\text{virkelig driftsinntekt}}$$

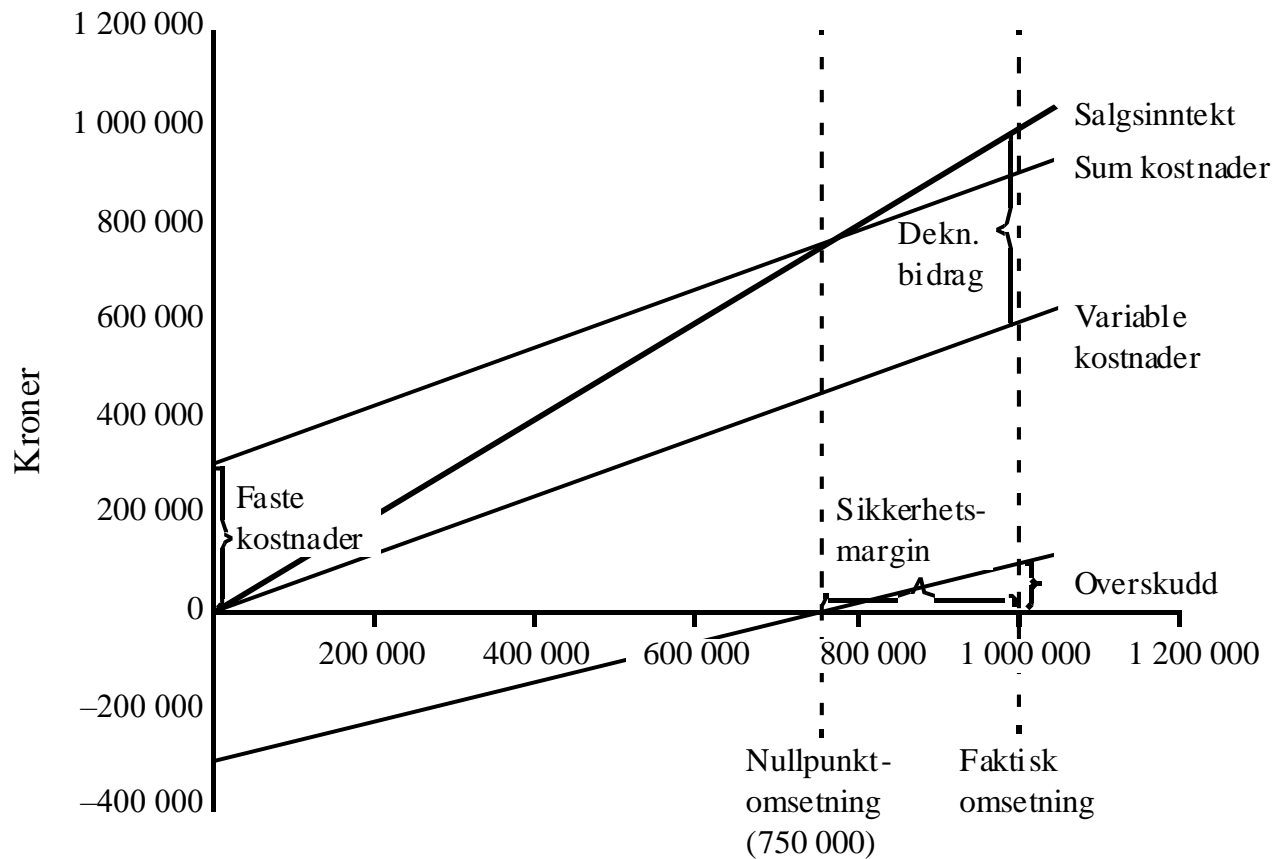
Bidragsanalyse (4)

Eksempel:

Driftsinntekter	1 000 000
– variable kostnader	<u>600 000</u>
Dekningsbidrag	400 000
– faste kostnader	<u>300 000</u>
Ordinært resultat før skatt	<u>100 000</u>
Dekningsgrad:	40,0 %
Nullpunktomsetning	750 000
Sikkerhetsmargin	250 000
Sikkerhetsmargin i prosent	25,0 %

Dekningsdiagram

Bidragsanalyse (5)

Noen forutsetninger i bidragsanalysen:

- Prisen er fast og uavhengig av den solgte mengden
- De variable kostnadene er proporsjonale
- Uendret produktsammensetning dersom bedriften selger flere ulike produkter

Forutsetningene fører til at vi får lineære funksjoner i dekningsdiagrammet.

Finansiering

Finansieringsstruktur

Balanse per 31.12.

ANLEGGSMIDLER	EGENKAPITAL	} Langsiktig finansiering
	LANGSIKTIG GJELD	
OMLØPSMIDLER	KORTSIKTIG GJELD	

Høyre side av balansen viser hvordan bedriften har anskaffet kapitalen. Venstre side gir en oversikt over hvordan bedriften har plassert (anvendt) denne kapitalen.

Finansiering

Arbeidskapital = omløpsmidler – kortsiktig gjeld

Arbeidskapital = langsiktig finansiering – anleggsmidler

Arbeidskapitalen forteller hvor stor del av omløpsmidlene som er finansiert med langsiktig kapital.

Balanse per 31.12.

	ANLEGGSMIDLER	EGENKAPITAL	
		LANGSIKTIG GJELD	
Arbeidskapital {	OMLØPSMIDLER	KORTSIKTIG GJELD	} Arbeidskapital

---

Finansiering (2)

Krav til arbeidskapitalen:

- Et minstekrav til god finansiering er at anleggsmidlene er finansiert med langsiktig kapital
  - I tillegg bør en andel av omløpsmidlene være finansiert langsiktig. Enkelte hevder at varebeholdningen bør være finansiert med langsiktig kapital
-

Finansiering (3)

Finansieringsskjema (eks. læreboka side 166):

	Eiendeler		Finansiering					
			Egenkapital		Langs. gjeld		Korts. gjeld	
	kr	%	kr	%	kr	%	kr	%
Anleggsmidler	900	45,0	600	66,7	300	33,3		
Varebeholdning	450	22,5			250	55,6	200	44,4
Andre omløpsmidler	650	32,5					650	100,0
Sum omløpsmidler	1 100	55,0			250	22,7	850	77,3
SUM	2 000	100,0	600	30,0	550	27,5	850	42,5

Finansiering (4)

Andre nøkkeltall i finansieringsanalysen:

$$\text{Finansieringsgrad 1} = \frac{\text{anleggsmidler}}{\text{langsiktig kapital}}$$

$$\text{Finansieringsgrad 2} = \frac{\text{omløpsmidler}}{\text{kortsiktig gjeld}}$$

$$\text{Gjeldsgrad} = \frac{\text{gjeld}}{\text{egenkapital}}$$

$$\text{Egenkapitalprosent} = \frac{\text{egenkapital} \cdot 100 \%}{\text{total kapital}}$$

Soliditet

Med *soliditet* mener vi bedriftens evne til å tåle tap.

Disse nøkkeltallene kan si noe om soliditet:

- Gjeldsgrad
- Egenkapitalprosent
- Rentedeckningsgrad =

Ordinært resultat før skatt + rentekostnader

Rentekostnader

Likviditet

Med *likviditet* forstår vi bedriftens betalingsevne.

$$\text{Likviditetsgrad 1} = \frac{\text{omløpsmidler}}{\text{kortsiktig gjeld}}$$

$$\text{Likviditetsgrad 2} = \frac{\text{mest likvide omløpsmidler}}{\text{kortsiktig gjeld}}$$

Tradisjonelle krav til god likviditet:

Likviditetsgrad 1 > 2 (evt. 200 %)

Likviditetsgrad 2 > 1 (evt. 100 %)

Likviditet (2)

Andre faktorer som påvirker likviditeten:

- ❑ Lagringstiden for varene
  - ❑ Kredittiden for kundefordringene
  - ❑ Kredittiden for leverandørgjelden
  - ❑ Kredittmuligheter som ikke er utnyttet
  - ❑ Sesongvariasjoner i salg og innkjøp
  - ❑ Inn- og utbetalinger som ikke fremgår av balansen
  - ❑ Planlagte investeringer o.l.
-

Likviditet (3)

Lagringstider og kredittider:

$$\text{Lagringstid} = \frac{\text{gjennomsnittlig varelager} \cdot 365 \text{ dager}}{\text{varekostnad}}$$

$$\text{Kredittid kundefordringer} = \frac{\text{gj. sn. kundefordringer} \cdot 365 \text{ dager}}{\text{kredittsalg med merverdiavgift}}$$

$$\text{Kredittid leverandørgjeld} = \frac{\text{gj. sn. leverandørgjeld} \cdot 365 \text{ dager}}{\text{kredittkjøp med merverdiavgift}}$$

Likviditet (4)

Lagringstider og kredittider kan også beregnes ved å finne *omløpshastigheten* først. Lagringstiden for varelageret finner vi f. eks. slik:

$$\text{Omløpshastighet} = \frac{\text{varekostnad}}{\text{gjennomsnittlig varelager}}$$

Deretter finner vi gjennomsnittlig lagringstid for varene:

$$\text{Lagringstid} = \frac{365 \text{ dager}}{\text{omløpshastighet}}$$

Likviditet (5)

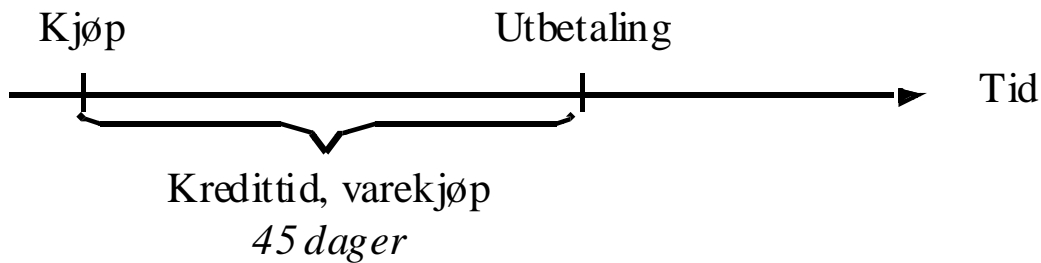
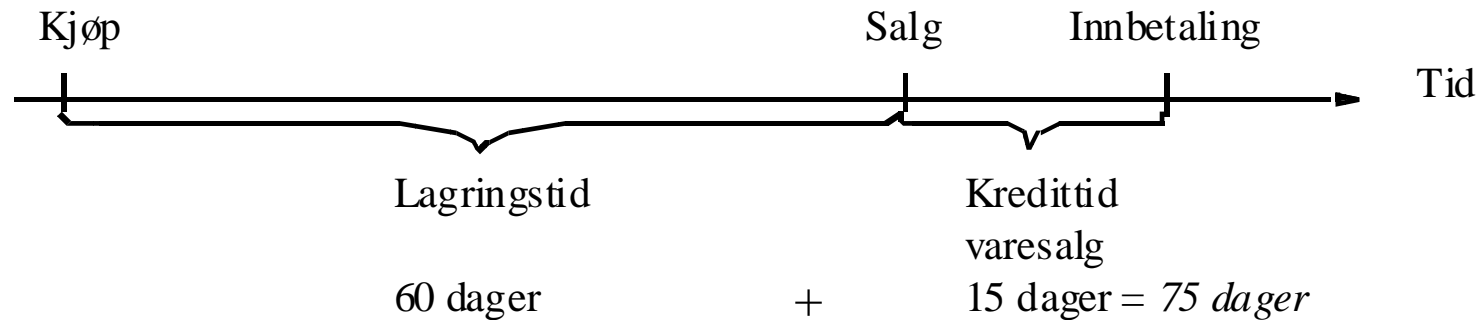
Når vi ønsker å studere virkningen kredittidene har for likviditeten, bør vi bruke *totalt varesalg og varekjøp* i formlene foran. For varesalget får vi:

$$\text{Kredittid for totalt varesalg} = \frac{\text{gj. sn. kundefordringer} \cdot 365 \text{ dager}}{\text{totalt varesalg med merverdiavgift}}$$

Bedrifter med en stor andel kontantsalg (f. eks. dagligvareforretninger) vil i gjennomsnitt få pengene fra varesalget inn kjapt. Det er gunstig for likviditeten.

Likviditet (6)

Lagrings- og kredittidenes virkning på likviditeten kan illustreres slik:

Likviditet (6)

Noen andre forhold som har betydning for likviditeten:

- Arbeidskapitalen
- Kassekreditt
- Kontantstrømmer etter årsskiftet

Nøkkeltallsanalysen gir kun et øyeblikksbilde av likviditeten. For en nærmere vurdering av likviditeten er det nyttig og nødvendig med *kortperiodiske likviditetsbudsjetter*.

Likviditet (7)

Noen årsaker til dårlig likviditeten:

- Mangelfulle inkassorutiner
- Dårlig lønnsomhet
- Ugunstig finansiering
- Dårlig lagerstyring
- Produksjon for lager ved avsetningsvansker
- Ugunstig forhold mellom kredittid for kunder og kredittid for leverandører

Bedriften kan bedre likviditeten ved å

- Redusere kredittiden til kundene
  - Bedre lagerstyringen (få ned lagringstiden)
  - Utvide leverandørkredittene
  - Bedre finansieringsstrukturen
-